

Research Paper

Presenting and validating a model to promote social and professional responsibility of physics teachers in secondary schools in Iraq

Haitham Mahdi Jumaa AL- Asadi¹, Mohamad Behroozi^{2*}, Hadi Gatfan Shon Aal Abdullah³ Badri Shah Talebi⁴

1. PhD Student in Educational Management, Isfahan (khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran
2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

3. Professor, Faculty of Education, Department of Educational Sciences and Psychology, Al-Qadisiyah University, Al-Qadisiyah, Iraq

4. Assistant Professor, Department of Educational Management, Isfahan (khorasgan) branch. , Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Received: 2025/01/04

Accepted: 2025/02/19

Published: 2025/06/05

PP:201-213

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.71807/JEDU.2025.1195499

Keywords:

Responsibility
Profitional responsibility, social responsibility, Physics teachers at secondary level in Iraq

Abstract

Introduction: Presenting and validating a model to promote the social and professional responsibility of physics teachers in secondary schools in Iraq.

research methodology: In terms of data collection, the current research is a descriptive-surveillance research, and in terms of goals, it is an applied research with a mixed approach. The statistical population of the research in the first stage of the research (qualitative part) includes education experts in Iraq and experts related to the subject in the faculties of educational sciences and educational management of Iraqi universities, which are 15 people using the purposeful sampling method and with saturation saturation. Were selected as samples. In the quantitative part of the research, the statistical population includes physics teachers at the secondary level in Iraq, who are engaged in teaching. 240 people were selected as a statistical sample using the Karjesi and Morgan sampling table and the combined (cluster-stratified) sampling method.

Findings: The results showed that at the end of the open coding process, 86 concepts were identified and labeled. The research model had six dimensions

Conclusion: The results showed that at the end of the open coding process, 86 concepts were identified and labeled. The research model had six dimensions: professional responsibility, social responsibility, scientific and educational responsibility, ethical-educational responsibility, managerial and organizational responsibility, research responsibility, and innovation. Also, the status of the samples in terms of the variables studied was higher than the average of the society, and the ethical-educational responsibility variable was in the highest rank and the research responsibility and innovation variable was in the last priority. Finally, the results of the model fit study showed that the model has sufficient validity.

Corresponding author: Mohamad Behroozi

Address: Assistant Professor, Department of Educational Management, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

Email: dr_m_behroozi@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction:

The ability to demonstrate personal responsibility skills, whether in personal life or at work, can often be a key component in our growth. Knowing more about responsibility and key skills is effective for our life path. Being responsible means self-awareness, and personal responsibility skills can mean that you are aware of and accept the behavioral standards of society and that if we do not comply with them, we have no one else to blame but ourselves. In essence, personal responsibility skills help us take control of our choices and reality. Personal responsibility occurs when we gain sufficient knowledge about our actions, decisions, thoughts, and other characteristics and then take full responsibility for them. When we consider ourselves a responsible individual, we leave little room for blame and will create better control over our lives. The main question of the present study is: What is the appropriate model for promoting personal, social, and professional responsibility of physics teachers in secondary schools in Iraq?

Context:

The commercialization of research has expanded in recent decades as a new approach to academic research and natural science.

Goal:

Identifying the conceptual and implementation framework of the model for promoting individual, social, and professional responsibility among secondary school physics teachers in Iraq based on the components and indicators

Method:

The present research is applied in terms of objectives because this research is an original

exploration in order to acquire new scientific and technical knowledge for which a special application is intended. In terms of data, it is a mixed exploratory (qualitative-quantitative) because the researcher is trying to find the background about an uncertain situation. Therefore, he first collects qualitative data. In fact, qualitative data is more important and in terms of the nature and type of study, in the qualitative dimension, it is phenomenological using content analysis of the opinions of experts and specialists in the qualitative section, and in the quantitative dimension, it is descriptive of the survey type.

Findings:

The results of the qualitative part led to the identification of 8 themes in the form of 7 concepts of individual and social responsibility of physics teachers at the secondary level in Iraq. In the quantitative part

Results:

The results of the structural equation modeling test showed that the causal relationships between the relevant indicators and factors were significant and, according to the model fitness indices, the theoretical model of the research was confirmed. In fact, the beta values for the manifest variables (dimensions of the main variables) show that all these dimensions have been able to have a significant explanation of the main variables of the research. Therefore, each of the latent variables has a significant effect on its own main variables. Also, based on the research significance model and considering the goodness of fit indices, the final research model was appropriate based on most of the fitness indices..

مقاله پژوهشی

ارائه و اعتبار سنجی مدلی به منظور ارتقاء مسئولیت پذیری اجتماعی و حرفه ای
دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراقهیثم مهدی جمعه الاسدی^۱، بهروزی، محمد^۲، هادی کطفان شون ال عبدالله^۳، بدری شاه طالبی^۴

۱. دانش آموخته دکتری رشته مدیریت آموزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

۳. استاد دانشکده آموزش، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه القادسیه، القادسیه، عراق

۴. دانشیار گروه مدیریت آموزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: پژوهش حاضر با هدف ارائه و اعتبار سنجی مدلی به منظور ارتقاء مسئولیت پذیری فردی، اجتماعی و حرفه ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق انجام گرفته است.

روش شناسی پژوهش: پژوهش حاضر از نظر گردآوری داده ها، تحقیق توصیفی-پیمایشی و از نظر اهداف نیز، تحقیقی کاربردی با رویکرد آمیخته محسوب می شود. جامعه آماری پژوهش در مرحله اول پژوهش (بخش کیفی) شامل خبرگان آموزش و پرورش کشور عراق و متخصصین مرتبط با موضوع در در دانشکده های علوم تربیتی و مدیریت آموزشی دانشگاه های کشور عراق می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند و با اشیاع نظری تعداد ۱۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در بخش کمی پژوهش جامعه آماری شامل دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق است، که مشغول به تدریس می باشند. با استفاده از جدول نمونه گیری کرجسی و مورگان و روش نمونه گیری ترکیبی (خوشه ای - طبقه ای) تعداد ۲۴۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه و مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده است.

یافته ها: نتایج نشان داد که در پایان فرایند کدگذاری باز، ۸۶ مفهوم شناسایی و برچسب گذاری شدند. مدل پژوهش دارای شش بعد مسئولیت پذیری حرفه ای، مسئولیت پذیری اجتماعی، مسئولیت پذیری علمی و آموزشی، مسئولیت پذیری اخلاقی - تربیتی، مسئولیت پذیری مدیریتی و سازمان دهی، مسئولیت پذیری پژوهشی و نوآوری بود. همچنین وضعیت نمونه ها از نظر متغیرهای مورد بررسی بالاتر از متوسط جامعه بوده و متغیر مسئولیت پذیری اخلاقی - تربیتی در بالاترین رتبه و متغیر مسئولیت پذیری پژوهشی و نوآوری در اولویت آخر قرار داشتند. در نهایت نتایج بررسی برازش مدل نشان داد که مدل از اعتبار کافی برخوردار است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۱

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۳/۱۵

شماره صفحات: ۲۱۳-۲۰۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن
مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.71807/JEDU.2025.1195499

واژه های کلیدی:

مسئولیت پذیری، مسئولیت پذیری فردی،
مسئولیت پذیری حرفه ای، دبیران فیزیک در
مقطع متوسطه کشور عراق

* نویسنده مسئول: دکتر محمد بهروزی

نشانی: استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

پست الکترونیکی: dr_m_behroozi@yahoo.com

مقدمه

مسئولیت‌پذیری یکی از مفاهیم مهم در حوزه روان‌شناسی اجتماعی است که در سال‌های اخیر توجه زیادی را به خود جلب کرده است. مسائل زیست محیطی که به تازگی مورد توجه جدی جهانی قرار گرفته است تنها با اقدامات دولت‌ها و سازمان‌های سیاسی و اقتصادی حل نمی‌شود بلکه نیازمند تغییر وسیع در سبک زندگی افراد است که دانشگاه‌ها می‌توانند با برنامه‌ریزی دقیق بر این امر فائق آیند (لیونز، ۲۰۲۱). تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که افراد هر چه بیشتر خود را مسئول بدانند، به مسائل و پیامدهای اعمال خود بیشتر توجه کرده، آنها را جدی‌تر می‌گیرند و برای حل آنها بیشتر می‌کوشند (منزیس و همکاران، ۲۰۲۰). بسیاری از مشکلات رفتاری را در دانشگاه‌ها می‌توان با برنامه‌های خاص افزایش مسئولیت‌پذیری فردی و حرفه‌ای کاهش داد. مسئولیت‌پذیری فردی به معنای این است که فرد "خود را نسبت به خود و موقعیتی که در آن قرار گرفته و همچنین نیازها و بهروزی دیگران مسئول بداند. از نظر مرگلر و همکارانشان گرچه مفهوم مسئولیت‌پذیری فردی بر فرد تمرکز دارد، اما در یک بستر اجتماعی اتفاق می‌افتد. فردی که مسئولیت‌پذیری دارد، احتمالاً در نظر خواهد گرفت که چطور انتخاب‌ها و تصمیماتش بر دیگران در جامعه تاثیر می‌گذارد. بنابر این، مسئولیت‌پذیری اجتماعی از نظر این محققان بعدی از مسئولیت‌پذیری فردی محسوب می‌شود که در دیگر مفاهیم مشابه روانشناختی دیده نمی‌شود. و در نهایت آنها مسئولیت‌پذیری را بدین صورت تعریف کرده‌اند: توانایی نظم دادن به تفکرات، احساسات، و رفتار، همراه با اراده برای در نظر گرفتن خود به عنوان مسئول انتخاب‌هایی که انجام می‌دهند و پیامدهای فردی و اجتماعی آنها (مرگلر و دیگران، ۲۰۱۷). هر عملی شامل سطحی از مهارت مسئولیت‌پذیری است. توانایی نشان دادن مهارت مسئولیت‌پذیری فردی چه در زندگی شخصی و چه در کار اغلب می‌تواند یکی از مؤلفه‌های کلیدی در رشد ما باشد. دانستن بیشتر در مورد مسئولیت‌پذیری و مهارت‌های کلیدی برای مسیر زندگی ما موثر است. مسئولیت‌پذیر بودن به معنای خودآگاهی است و مهارت مسئولیت‌پذیری فردی می‌تواند به این معنا باشد که شما از معیارهای رفتاری جامعه آگاه هستید و آن را می‌پذیرید و در صورتی که آنها را رعایت نکنیم، هیچ کس دیگری جز خودمان سرزنش نمی‌شویم. در اصل، مهارت مسئولیت‌پذیری فردی به ما کمک می‌کند کنترل انتخاب‌های خود و واقعیت را در دست بگیریم. مسئولیت‌پذیری فردی زمانی اتفاق می‌افتد که ما در قبال اعمال، تصمیمات، افکار و سایر ویژگی‌های خود به شناخت کافی برسیم و سپس مسئولیت کامل آنها را بر عهده بگیریم. هنگامی که خود را فردی مسئول می‌دانیم، فضای کمی برای سرزنش باقی می‌گذاریم و کنترل بهتری بر زندگی خود ایجاد خواهیم کرد. سوال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: مدل مناسب ارتقاء مسئولیت‌پذیری، اجتماعی و حرفه ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق کدام است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است زیرا به منظور حل سریع مسائل، مشکلات و اتخاذ تدابیر لازم به منظور ارائه یک مدل مفهومی برای ارائه و اعتبار سنجی مدلی به منظور ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق انجام شده است. از نظر شیوه گردآوری داده‌ها این پژوهش توصیفی-پیمایشی از نوع مقطعی است. زیرا پژوهشگر قصد دارد تا آنچه هست را در یک مقطع زمانی جمع‌آوری و بدون دخل و تصرف تحلیل و توصیف نموده و در صورت لزوم روابط بین آنها را بررسی کند (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۱). از نظر نوع داده‌ها و استراتژی پژوهش، روش تحقیق ترکیبی (آمیخته) است. بدین‌صورت در بخش کیفی از رویکرد توصیفی و تحلیل محتوا استفاده شده است و در بخش کمی از روش توصیفی-پیمایشی به منظور بررسی نظرات نمونه‌ها استفاده شده است. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری در بخش کیفی: اینگونه بود که در این بخش، تعداد شرکت‌کنندگان در مطالعه ۱۵ نفر از متخصصین حوزه تعلیم و تربیت و فیزیک از نظام آموزشی و دانشگاه‌های کشور عراق تعیین گردیدند. حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری تعیین شد، بدین معنا که جمع‌آوری داده‌ها تا زمانی ادامه یافت که اطلاعات جدید و متفاوت به دست می‌آمد. هنگامی که تحلیل داده‌ها نشان‌دهنده تکرار نتایج بود، فرآیند جمع‌آوری متوقف شد و به اصطلاح به نقطه اشباع نظری رسیدیم. از آنجایی که در ابتدای تحقیق تعداد دقیق مشارکت‌کنندگان مشخص نبود، نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. مصاحبه‌ها پس از دوازدهمین نمونه به اشباع رسید، اما برای اطمینان خاطر بیشتر تا پانزدهمین نمونه نیز انجام شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت هدفمند بود.

جامعه آماری در بخش کمی: جامعه آماری در بخش کمی شامل کلیه دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق است. در این پژوهش برای گردآوری داده‌های بخش کمی از پرسشنامه محقق‌ساخته (استخراج شده از نتایج بخش کیفی) استفاده شده است. در این پرسشنامه بر اساس ابعاد و مولفه‌های شناسایی شده به سوال در مورد میزان موافقت خبرگان با این ابعاد و مولفه‌ها پرداخته شده است. با توجه به اینکه تعداد سوالات در نحوه پاسخ نمونه‌ها تاثیر دارد و هر چه تعداد سوال‌های پرسشنامه بیشتر باشد احتمال خطا در پاسخ‌ها بیشتر می‌شود، لذا تلاش شد هر یک از مولفه‌ها با حداقل گویه‌ها مورد سنجش قرار بگیرد بطوریکه هم دقت در پاسخگویی نمونه‌ها بیشتر شود و هم حداقل سه گویه برای هر مولفه جهت محاسبه پایایی رعایت شود. لذا، پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق شامل ۸۶ گویه است که

در برگرفته ابعاد و مؤلفه‌های مدل می‌باشد. گزینه‌های پرسشنامه در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم شده اند به طوریکه در آن، گزینه خیلی زیاد برابر با ۵ و گزینه خیلی کم برابر با ۱ است. همچنین میانگین نظری این پرسشنامه ۳ است. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی این پژوهش استفاده از روش کدگذاری نظری (برگرفته از روش نظریه داده بنیاد) می‌باشد. تحلیل داده‌های بدست آمده در این پژوهش به صورت جداگانه صورت گرفت. به عبارت دیگر داده‌های کیفی نیز با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی و ملزومات انجام هر یک از این مراحل مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت تا در نهایت به نظریه‌ای برای تبیین الگوی نائل آییم. پس از تدوین پرسشنامه برحسب نظریه بدست آمده با استفاده از روش بارش فکری به تعیین اعتبار پرسشنامه پرداخته خواهد شد. در نهایت پرسشنامه اعتباریافته پخش شده و داده‌های کمی جمع‌آوری میشود. برای تحلیل داده‌های کمی در این پژوهش از تحلیل عاملی تاییدی برای تعیین روایی ابزار و مدل معادلات ساختاری برای آزمون الگو استفاده خواهد شد.

یافته‌ها

۱- وضعیت ابعاد و مؤلفه‌های ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه‌ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق چگونه است؟

در این بخش برای سنجش وضعیت متغیرهای تحقیق، از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است. لازم به ذکر است که ابتدا نمره‌های هر متغیر استاندارد گردیده و به صورت درصد درآمده و سپس نمره ۵۰ به عنوان میانگین نظری در نظر گرفته شده است.

متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای

جدول ۱- آزمون T تک نمونه ای برای مؤلفه‌های متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای

Test Value = 50					ابعاد	متغیر
میزان آزمون t	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین		
۷/۴۶۸	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۶۶۰	۱۲/۶۶۰	نظم و انضباط حرفه‌ای	مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای
۸/۱۶۷	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۱۶۰	۱۲/۱۶۰	نوآوری و توسعه حرفه‌ای	
۷/۵۳۱	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۶۳۳	۱۲/۶۳۳	آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی	
۷/۱۲۶	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۱/۵۵۰	۱۱/۵۵۰	رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی	
۷/۴۴۲	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۴۴۸	۱۲/۴۴۸	مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای	

در جدول فوق نتایج آزمون آماری t تک‌نمونه‌ای برای بررسی متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای که شامل نظم و انضباط حرفه‌ای، نوآوری و توسعه حرفه‌ای، آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی و رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی می‌باشد، استفاده شده است. بر طبق مقدار آزمون t برای متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای و تمامی مؤلفه‌های چهارگانه آن و سطح معناداری حاصل از آن که برای تمامی این مؤلفه‌ها کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد (Sig=0/000) و همچنین با در نظر گرفتن درجه آزادی $d.f=249$ ، و همچنین براساس میانگین نظری متغیر (Test Value=50) می‌توان گفت که متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای و تمامی مؤلفه‌های آن در سطح بالاتر از متوسط جامعه قرار دارند و میانگین این متغیر و مؤلفه‌های آن همگی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد.

متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی

جدول ۲- آزمون T تک نمونه ای برای مؤلفه‌های متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی

Test Value = 50					ابعاد	متغیر
میزان آزمون t	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین		
۲/۷۸۹	۲۴۹	۰/۰۰۶	۵۴/۷۰۶	۴/۷۰۶	تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
۷/۱۲۵	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۲۷۳	۱۲/۲۷۳	مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی	
۷/۹۱۹	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۴/۵۶۴	۱۴/۵۶۴	مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی	
۸/۴۸۶	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۳/۸۰۰	۱۳/۸۰۰	مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران	
۷/۳۰۳	۲۴۹	۰/۰۰۰	۶۲/۴۹۰	۱۲/۴۹۰	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	

در جدول فوق نتایج آزمون آماری t تک نمونه‌ای برای بررسی متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تمامی ابعاد آن که شامل تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی، مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی و مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران می‌باشد، استفاده شده است. بر طبق مقدار آزمون t برای این متغیر و تمامی مولفه‌های چهارگانه آن و سطح معناداری حاصل از آن که برای تمامی این مولفه‌ها کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد ($Sig=0/000$) و همچنین با در نظر گرفتن درجه آزادی $d.f=239$ و همچنین براساس میانگین نظری متغیر ($Test Value=50$) می‌توان گفت که متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تمامی مولفه‌های آن در سطح بالاتر از متوسط جامعه قرار دارند و میانگین این متغیر و مولفه‌های آن همگی بالاتر از میانگین نظری می‌باشد.

اولویت‌بندی ابعاد و مولفه‌های ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه‌ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق چگونه است؟

برای اولویت‌بندی ابعاد و مولفه‌ها و همچنین متغیرهای پژوهش ابتدا همه نمرات مربوط به این مولفه‌ها و متغیرها استاندارد گردید و نمره خام آنها در بازه استاندارد صفر تا صد قرار گرفت. سپس با استفاده از آماره فریدمن این مولفه‌ها و متغیرها براساس میانگین رتبه ای که هر مولفه یا متغیر بدست می‌آورد اولویت آن مشخص می‌گردد.

۱- اولویت‌بندی ابعاد و مولفه‌های متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای چگونه است؟

متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای متشکل از ۴ بُعد نظم و انضباط حرفه‌ای، نوآوری و توسعه حرفه‌ای، آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی و رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی می‌باشد که اولویت بندی هر یک از این ابعاد با استفاده از آزمون فریدمن در جدول زیر گزارش شده است.

جدول ۳- رتبه بندی فریدمن مولفه‌های مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای

رتبه میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	مولفه‌ها
۳/۷۸	۵/۳۶۱	۱۷/۵۳	نظم و انضباط حرفه‌ای
۲/۷۲	۳/۵۳۱	۱۴/۳۲	نوآوری و توسعه حرفه‌ای
۱/۰۸	۳/۱۸۳	۱۰/۵۲	آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی
۲/۴۲	۴/۱۰۰	۱۳/۸۵	رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی
Chi-Square = ۵۷۴/۱۰۲ df = ۳ Sig = ۰/۰۰۰			

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، در رتبه بندی بدست آمده از طریق آزمون فریدمن در خصوص بررسی و مقایسه ابعاد متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای، بُعد نظم و انضباط حرفه‌ای با میانگین رتبه ۳/۷۸ دارای بالاترین میانگین رتبه می‌باشد، بُعد نوآوری و توسعه حرفه‌ای با میانگین رتبه ۲/۷۲ در رده دوم اولویت قرار می‌گیرد، بُعد رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی با میانگین رتبه ۲/۴۲ در رده سوم و آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی با میانگین رتبه ۱/۰۸ در رده چهارم اولویت بندی ابعاد متغیر مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار کای اسکور ($Chi-square = 574/102$) بدست آمده از آزمون فریدمن و همچنین سطح معناداری حاصل از آن ($Sig = 0/000$) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد می‌توان گفت که این اولویت بندی بالحاظ آماری قابل قبول است.

اولویت بندی ابعاد و مولفه‌های متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی

متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی متشکل از ۴ بُعد تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی، مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی و مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران می‌باشد که اولویت بندی هر یک از این ابعاد با استفاده از آزمون فریدمن در جدول زیر گزارش شده است.

جدول ۴- رتبه بندی فریدمن مولفه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی

رتبه میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	مولفه‌ها
۲/۲۶	۴/۵۳۵	۱۷/۳۰	تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای
۲/۴۰	۵/۱۷۵	۱۷/۸۳	مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی
۳/۰۶	۴/۹۴۴	۱۸/۹۸	مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی
۲/۲۸	۵/۱۴۳	۱۷/۷۶	مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران
Chi-Square = ۷۱/۳۹۲ df = ۳ Sig = ۰/۰۰۰			

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، در رتبه بندی بدست آمده از طریق آزمون فریدمن در خصوص بررسی و مقایسه ابعاد متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی، بُعد مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی با میانگین رتبه ۳/۰۶ دارای بالاترین میانگین رتبه می‌باشد، بُعد مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی با میانگین رتبه ۲/۴۰ در رده دوم اولویت قرار می‌گیرد، بُعد مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران با میانگین رتبه ۲/۲۸ در رده سوم و تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای با میانگین رتبه ۲/۲۶ در رده چهارم اولویت بندی ابعاد متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار کای اسکور ($\text{Chi-square} = 71/392$) بدست آمده از آزمون فریدمن و همچنین سطح معناداری حاصل از آن ($\text{Sig} = 0/000$) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد می‌توان گفت که این اولویت بندی بالحاظ آماری قابل قبول است.

مدل نهایی تحقیق:

۲-چه مدلی می‌توان برای ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه‌ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق ارائه نمود؟

بر اساس مدل مفهومی تحقیق، به منظور شناسایی متغیرهای تحقیق در این بخش به معرفی متغیرها و شناسه کاربرست شده آن در نرم افزار AMOS در جدول زیر پرداخته می‌شود.

جدول ۵- راهنمای شناسایی علائم اختصاری متغیرهای مدل

مؤلفه	سوالات پرسشنامه	کد نرم افزار
نظم و انضباط حرفه‌ای	سوال ۱ تا ۵	F1
نوآوری و توسعه حرفه‌ای	سوال ۶ تا ۹	F2
آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی	سوال ۱۰ تا ۱۲	F3
رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی	سوال ۱۳ تا ۱۶	F4
تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه‌ای	سوال ۱۷ تا ۲۱	F5
مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی	سوال ۲۲ تا ۲۶	F6
مسئولیت‌پذیری شهروندی و محیطی	سوال ۲۷ تا ۳۱	F7
مهارت‌های تفکر انتقادی و مدیریت بحران	سوال ۳۲ تا ۳۶	F8
مسئولیت‌پذیری علمی و آموزشی	سوال ۳۷ تا ۴۱	F9
یادگیری مادام العمر	سوال ۴۲ تا ۴۴	F10
مسئولیت‌پذیری کاربردی	سوال ۴۵ تا ۴۷	F11
اخلاق حرفه‌ای	سوال ۴۸ تا ۵۰	F12
وجدان کاری	سوال ۵۱ تا ۵۴	F13
مسئولیت‌پذیری اخلاقی	سوال ۵۵ تا ۵۹	F14
مدیریت زمان و برنامه‌ریزی آموزشی	سوال ۶۰ تا ۶۲	F15
مدیریت کلاس و فضای آموزشی	سوال ۶۳ تا ۶۵	F16
هماهنگی و تعامل حرفه‌ای با همکاران و مدیریت مدرسه	سوال ۶۶ تا ۶۸	F17
مدیریت پروژه‌های علمی و پژوهشی	سوال ۶۹ تا ۷۱	F18
مدیریت ارتباطات و ایجاد شبکه‌های علمی	سوال ۷۲ تا ۷۴	F19
تحقیق و توسعه دانش آموزشی	سوال ۷۵ تا ۷۷	F20
نوآوری در روش‌های تدریس	سوال ۷۸ تا ۸۰	F21
توسعه پروژه‌های علمی و تحقیقاتی	سوال ۸۱ تا ۸۳	F22
ارزیابی و اصلاح روش‌های تدریس	سوال ۸۴ تا ۸۶	F23

در جدول فوق کدهایی که به عنوان نام متغیر در نرم افزار در قسمت مدل های کواریانسی تعریف شده است ارائه شده است. لازم به ذکر است استفاده از این کدها بخاطر کم بودن فضا برای تایپ نام کامل متغیرها در صفحه نرم افزار و جلوگیری از کوچک شدن نوشته می‌باشد. در جداول زیر تخمین استاندارد و غیر استاندارد ضرائب رگرسیونی و معناداری تمامی گویه های مربوط به متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اعتبارسنجی مدل مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای

جدول ۶- تخمین غیراستاندارد ضرایب رگرسیونی سوالات مربوط به مولفه های متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای

سطح معناداری	نسبت بحرانی C.R	خطای استاندارد	تخمین استاندارد	سوالات	مولفه ها
			1.000	q1	
***	21.579	.043	.931	q2	نظم و انضباط حرفه ای
***	21.672	.049	1.071	q3	
***	20.453	.047	.965	q4	
***	19.119	.048	.919	q5	
			1.000	q6	نوآوری و توسعه حرفه ای
***	7.915	.168	1.328	q7	
***	7.673	.167	1.279	q8	
***	8.628	.164	1.413	q9	
			1.000	q10	آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی
***	17.915	.046	.832	q11	
***	22.709	.040	.912	q12	
			1.000	q13	رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی
***	14.782	.079	1.168	q14	
***	15.229	.088	1.334	q15	
***	14.474	.077	1.119	q16	

با توجه به اینکه نسبت بحرانی در تمامی سوالات از ۱/۹۶ بزرگتر است و همچنین نظر به اینکه سطح معناداری در تمامی سوالات کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا تمامی سوالات می توانند در مدل باقی بمانند.

جدول ۷- بار عاملی سوالات مربوط به مولفه های متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای

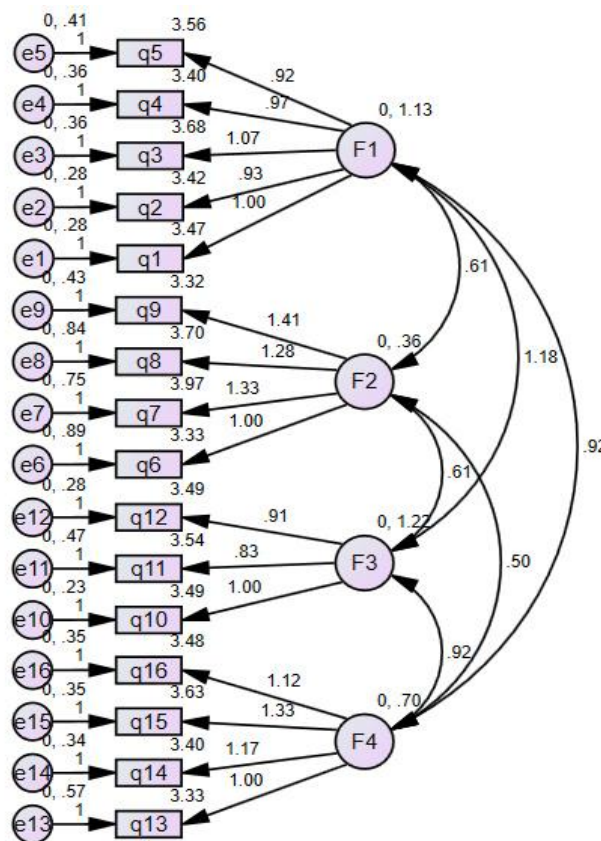
بار عاملی	سوالات	مولفه ها	بار عاملی	سوالات	مولفه ها
.793	q9		.894	q1	
.916	q10	آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی	.883	q2	نظم و انضباط حرفه ای
.800	q11		.885	q3	
.886	q12		.863	q4	
.745	q13		.837	q5	
.861	q14	رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی	.539	q6	نوآوری و توسعه حرفه ای
.883	q15		.678	q7	
.845	q16		.644	q8	

با توجه به بارهای عاملی مذکور در جدول فوق و در نظر گرفتن این نکته که بار عاملی برای تمامی سوالات متغیرهای تحقیق بالای ۰/۳۰ درصد می باشد، می توان گفت که بارهای عاملی تمامی گویه های مذکور متغیرهای که تحت عنوان متغیر مکنون ذیل آن قرار گرفته اند را می سنجند و برای این سنجش از اعتبار لازم برخوردارند.

برازش مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای

برای بررسی برازش مدل با استفاده از نرم افزار AMOS ابتدا مدل را ران می کنیم و سپس در ادامه برای آگاهی از برازش مدل حاصل از کواریانس متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای، ضرایب کواریانسی گزارش، و آماره های مربوط را مورد تحلیل می دهیم. برای بررسی برازش مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای ۴ مولفه این متغیر به همراه گویه های مربوط به این مولفه ها در قالب مدل ران گردید که نتایج آن در قالب دو مدل غیراستاندارد و استاندارد در زیر ارائه شده است:

مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای در حالت غیراستاندارد

نمودار ۱- مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری حرفه ای در حالت غیراستاندارد

اعتبار سنجی متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی

جدول ۸- تخمین غیراستاندارد ضرایب رگرسیونی سوالات مربوط به مولفه های متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی

سطح معناداری	نسبت بحرانی C.R.	خطای استاندارد	تخمین استاندارد	سوالات	مولفه ها
			1.000	q17	تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه ای
***	9.527	.143	1.360	q18	
***	9.446	.139	1.313	q19	
***	10.091	.143	1.438	q20	
***	7.781	.129	1.002	q21	
			1.000	q22	مسئولیت پذیری فرهنگی و اجتماعی
***	20.139	.060	1.206	q23	
***	17.279	.059	1.022	q24	
***	18.607	.061	1.128	q25	
***	17.896	.061	1.084	q26	
			1.000	q27	مسئولیت پذیری شهروندی و محیطی
***	12.929	.070	.908	q28	
***	14.112	.068	.953	q29	
***	13.195	.072	.953	q30	
***	12.674	.078	.992	q31	
			1.000	q32	مهارت های تفکر انتقادی و مدیریت بحران
***	18.382	.058	1.075	q33	
***	17.543	.059	1.030	q34	
***	18.703	.058	1.078	q35	
***	17.862	.057	1.016	q36	

با توجه به اینکه نسبت بحرانی در تمامی سوالات از ۱/۹۶ بزرگتر است و همچنین نظر به اینکه سطح معناداری در تمامی سوالات کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا تمامی سوالات می توانند در مدل باقی بمانند.

جدول ۹- بار عاملی سوالات مربوط به مولفه های متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی

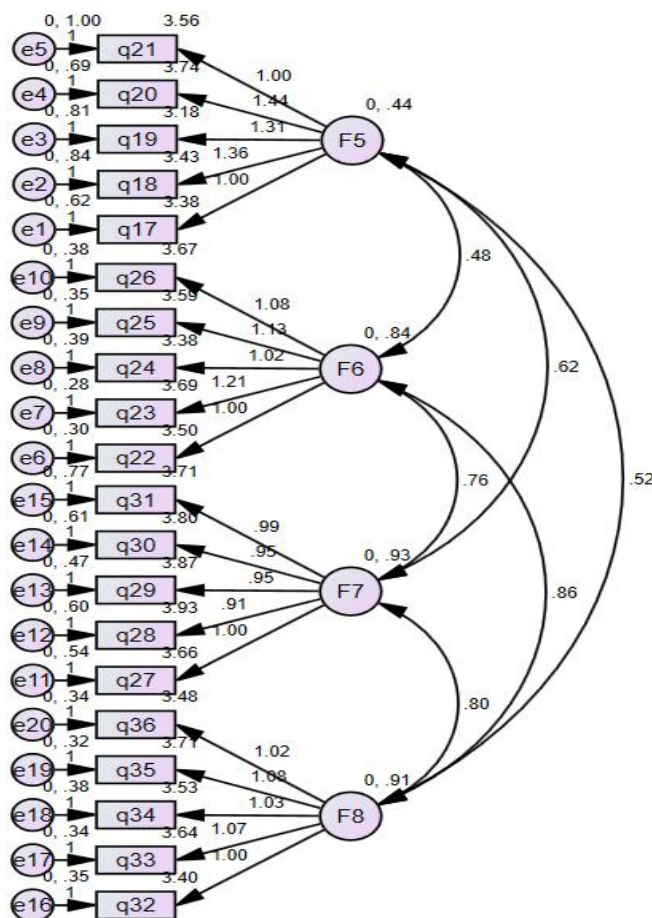
بار عاملی	سوالات	مولفه ها	بار عاملی	سوالات	مولفه ها
.795	q27	مسئولیت پذیری شهروندی و محیطی	.645	q17	تعاملات اجتماعی و همکاری حرفه ای
.749	q28		.702	q18	
.801	q29		.695	q19	
.761	q30		.755	q20	
.737	q31		.553	q21	
.851	q32	مهارت های تفکر انتقادی و مدیریت بحران	.858	q22	مسئولیت پذیری فرهنگی و اجتماعی
.870	q33		.904	q23	
.847	q34		.834	q24	
.878	q35		.868	q25	
.856	q36		.850	q26	

با توجه به بارهای عاملی مذکور در جدول فوق و در نظر گرفتن این نکته که بار عاملی برای تمامی سوالات متغیرهای تحقیق بالای ۰/۳۰ درصد می باشد، می توان گفت که بارهای عاملی تمامی گویه های مذکور متغیرهای که تحت عنوان متغیر مکنون ذیل آن قرار گرفته اند را می سنجند و برای این سنجش از اعتبار لازم برخوردارند.

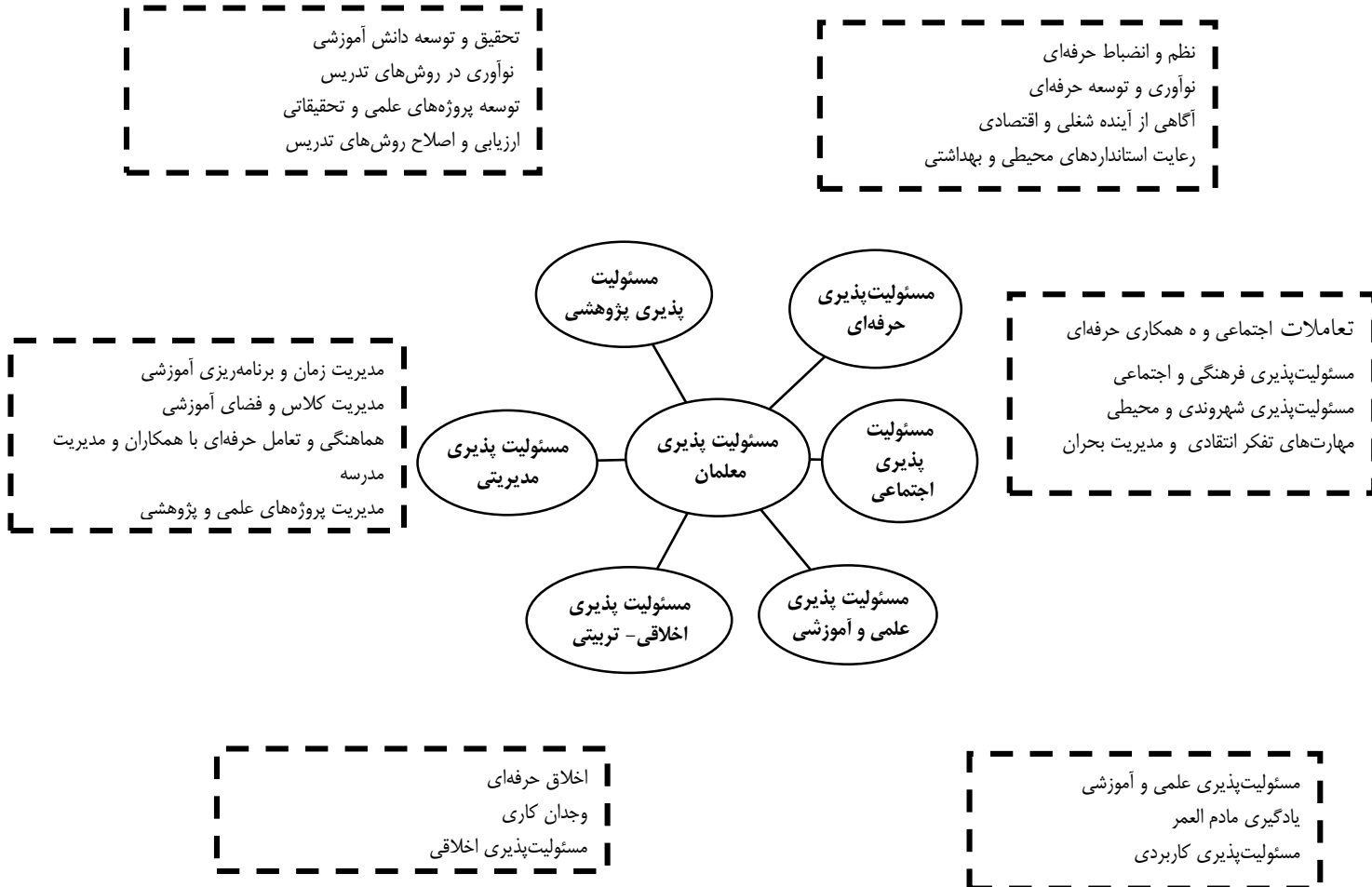
برازش مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی

برای بررسی برازش مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی ۴ مولفه این متغیر به همراه گویه های مربوط به این مولفه ها در قالب مدل ران گردید که نتایج آن در قالب دو مدل غیراستاندارد و استاندارد در زیر ارائه شده است:

مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی در حالت غیراستاندارد

نمودار ۲- مدل کواریانسی متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی در حالت غیراستاندارد

نمودار ۳- مدل نهایی ارتقاء مسئولیت پذیری اجتماعی و حرفه ای دبیران

بحث و نتیجه گیری

تغییر به سمت ساخت سرمایه حرفه ای در میان معلمان ضروری است. این شامل افزایش سرمایه انسانی فردی، پرورش سرمایه اجتماعی از طریق یادگیری مشترک و توسعه سرمایه تصمیم گیری است که به قضاوت و تخصص معلمان در طول زمان اشاره دارد. چنین رویکردی بر مسئولیت داخلی تأکید می کند، جایی که معلمان به طور جمعی مسئولیت موفقیت دانش آموزان را بر عهده می گیرند، نه اینکه تنها به معیارهای مسئولیت پذیری خارجی تکیه کنند (فولان، رینکون-گالاردو، و هارگریو، ۲۰۱۵). مطالعه حاضر به تبیین مدلی برای ارتقاء مسئولیت پذیری اجتماعی و حرفه ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق پرداخته است. بدین صورت ابعاد و مولفه های ارتقاء مسئولیت پذیری اجتماعی و حرفه ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق شامل مسئولیت پذیری حرفه ای، مسئولیت پذیری اجتماعی، مسئولیت پذیری علمی و آموزشی، مسئولیت پذیری اخلاقی- تربیتی، مسئولیت پذیری مدیریتی و سازمان دهی، مسئولیت پذیری پژوهشی و نوآوری بود. اولین بعد مربوط به مسئولیت پذیری حرفه ای شامل ۴ مولفه نظم و انضباط حرفه ای (با شاخص های آگاهی بخشی و تأکید مداوم به نظم و انضباط حرفه ای در مدرسه، حضور به موقع در کلاس درس، آمادگی ذهنی و دانشی قبل از حضور در کلاس، توانایی در انجام وظایف محوله، اعتماد به نفس در شغل و فعالیت های محوله)، نوآوری و توسعه حرفه ای (با شاخص های تأکید پیوسته بر نوآوری های علمی و حرفه ای، مشارکت عملی در امور علمی و پژوهشی، تلاش و کوشش جهت پیشرفت، ارائه روش های خلاقانه به دانش آموزان در تفکر کردن)، آگاهی از آینده شغلی و اقتصادی (با شاخص های تأکید مداوم بر آینده نگری حرفه ای در مدرسه، آگاهی با رشته و آینده شغلی آن، آگاهی اقتصادی و پس انداز)، رعایت استانداردهای محیطی و بهداشتی (با شاخص های آراستگی همیشگی بر اساس اصول حرفه ای در مدرسه، رعایت بهداشت فردی و محیطی، قابلیت سازگاری با محیط، آشنایی با مسئولیت های شغلی و حرفه ای) بود. بررسی ادبیات نشان داده است که مسئولیت پذیری حرفه ای به معنای تعهد افراد در یک

حرفه به رعایت استانداردها و شیوه‌های تعیین شده است که تضمین کننده شایستگی و صداقت در کار آنها می‌باشد. در زمینه آموزش، مسئولیت حرفه‌ای به تدریج در کنار مسئولیت‌های بوروکراتیک و مدیریتی تکامل یافته است. به طور سنتی، این مسئولیت شامل این بود که معلمان یکدیگر را بر اساس استانداردهای حرفه‌ای پاسخگو بدانند. با این حال، روندهای اخیر به تغییر به سمت مسئولیت مدیریتی منجر شده است که بر اندازه‌گیری عملکرد و استانداردهای خارجی تأکید دارد. این تغییر می‌تواند بر دینامیک بین معلمان و مقامات آموزشی تأثیر بگذارد و اغلب منجر به تمرکز بر نتایج آزمون و معیارهای عملکرد می‌شود (گور، ریکاردز و فری، ۲۰۲۳).^۱ مسئولیت حرفه‌ای در آموزش، می‌تواند منجر به بهبود نتایج دانش‌آموزان شود زمانی که معلمان توانمند شوند تا بر روش‌های تدریس تمرکز کنند و نه صرفاً برآورده کردن استانداردهای عملکرد خارجی (تاکوریا و اوپادیا، ۲۰۲۴).^۲ نتایج این بخش با مطالعاتی همچون لارسن و مک‌کورمیک (۲۰۲۲)؛ اسدی، داوودی و میرزایی (۲۰۲۰)؛ دان، و دولیتل (۲۰۲۰)؛ کارست (۲۰۱۴)؛ لافیت (۲۰۱۲)؛ همسو بوده است.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

– مسئولیت‌پذیری فردی پایه و اساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه‌ای است، که لازم است که توجه بیشتر به این شیوه از مسئولیت‌پذیری معطوف باشد.

– در نظر گرفتن ابزارهای کنترلی جهت القای حس مسئولیت‌پذیری در دبیران و رعایت اصول و ضوابط آن از سوی آنها

– تأکید بر مسئولیت‌پذیری علمی و رعایت آداب و شرایط استناد علمی در آثار علمی و پژوهشی دبیران فیزیک کشور عراق

– تأکید بر رعایت حق مالکیت فردی و پرورش حس مسئولیت‌پذیری مبتنی بر آن در دبیران فیزیک کشور عراق

– در راستای ارتقای مسئولیت‌پذیری مدیریتی و سازمان‌دهی پیشنهاد می‌شود آموزش اصول مدیریت کلاس با تأکید بر برنامه‌ریزی مؤثر و سازمان‌دهی فعالیت‌های یادگیری فیزیک، فراهم‌سازی فرصت برای مشارکت در تصمیم‌سازی‌های مدرسه، از جمله طراحی جدول زمان‌بندی دروس و ایجاد بانک ابزارهای مدیریت آموزشی (فرم‌ها، چک‌لیست‌ها، سیستم‌های بازخورد) برای کمک به معلمان پرداخته شود.

– در راستای ارتقای مسئولیت‌پذیری پژوهشی و نوآوری پیشنهاد می‌شود به تشویق معلمان به انجام پژوهش‌های عملی کلاس‌محور برای حل چالش‌های یادگیری، راه‌اندازی جشنواره‌های نوآوری آموزشی در آموزش فیزیک با مشارکت معلمان و فراهم‌کردن دسترسی به منابع علمی جدید و آموزش روش‌شناسی پژوهش تربیتی پرداخته شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به تبیین‌های مطرح شده و نتایج این تحقیق می‌توان مدل پیشنهادی تحقیق را مطابق نمودار شماره ۵-۱ تدوین نمود. همانطور که در نمودار مشخص است ارائه و اعتبار سنجی مدلی به منظور ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حرفه‌ای دبیران فیزیک در مقطع متوسطه کشور عراق شامل شش بعد مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مسئولیت‌پذیری علمی و آموزشی، مسئولیت‌پذیری اخلاقی – تربیتی، مسئولیت‌پذیری مدیریتی و سازمان‌دهی، مسئولیت‌پذیری پژوهشی و نوآوری بوده است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

مشارکت نویسندگان

هیثم مهدی جمعه الاسدی – دکتر محمد بهروزی – دکترهای کطفان شون ال عبدالله – دکتر بدری شاه طلبی

^۱ Gore, J., Rickards, B., & Fray, L.

^۲ Thakuria, B., & Upadhyaya

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع فارسی

- اکبری نژاد، ایراندخت، (۱۳۸۷)، بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر عزت نفس و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر سال دوم متوسطه شهرستان کهگیلویه (دهدشت)، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات خوزستان.
- سالاریه، نورا، (۱۳۸۹)، موشکافی ابعاد ب‌یتفاوتی سازمانی: طراحی و اعتبارسنجی یک سنجه پژوهشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس.
- سیحانی نژاد، مهدی، (۱۳۸۹)، مسئولیت‌پذیری اجتماعی در برنامه‌ی درسی کنونی دوره‌ی ابتدایی، مجله دانشگاه تربیت مدرس، شماره ۱، صص ۹۵-۱۱۴.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه، (۱۳۸۸)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران: آگه، چاپ شانزدهم.
- سروش، مریم، (۱۳۹۰)، مقایسه بین نسلی سرمایه‌ها و فرصت‌های زندگی زنان و بازنمایی آن‌ها در سبک زندگی، رساله دکتری جامعه‌شناسی، نمونه مورد مطالعه زنان ۲۵ تا ۳۹ سال شیراز و استهبان، دانشگاه شیراز.
- سروش، مریم، (۱۳۹۱)، احساس مسئولیت فردی و اجتماعی، دیگر خواهی و اعتماد اجتماعی مطالعه نوجوانان شیراز، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲، ۲۳.
- سلاجقه، آزیتا، صفری، ثنا، (۱۳۹۴)، رابطه اخلاق حرفه‌ای با عملکرد استادان دانشگاه، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دهم، شماره.
- شافی، رضا، عزیزی، نعمت‌اله، (۱۳۹۲)، مطالعه وضعیت مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمانی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی غرب کشور، فصلنامه رفتار سازمانی در آموزش و پرورش، سال اول، شماره ۲.
- شاهین مهر، بهار، حسنی، محمد، (۱۳۹۴)، مدل‌یابی روابط بین اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت اجتماعی با پاسخگویی سازمانی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دهم، شماره ۱.
- شمس، زهرا، (۱۳۹۲)، تأثیر توانمندی بر رفتار شهروند سازمانی به واسطه رضایت شغلی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس.
- صاحبی، علی، زالی‌زاده، محسن، زالی‌زاده، مسعود، (۱۳۹۴)، تئوری انتخاب: رویکردی در جهت مسئولیت‌پذیری و تعهد اجتماعی، فصل نامه رویش روانشناسی، سال ۴، شماره ۱۱ صص ۱۱۳-۱۳۴.

References

- Lauermann, F., & Karabenick, S. A. (2013). The meaning and measure of teachers' sense of responsibility for educational outcomes. *Teaching and teacher education*, 30, 13-26.
- Luckasson, R., Tassé, M. J., & Schalock, R. L. (2022). Professional responsibility in the field of intellectual and developmental disabilities: its definition, application, and impacts. *Intellectual and developmental disabilities*, 60(3), 183-198.
- Pir, H. T. (2024). Iraqi Education Past and Present: The Role of Policymakers and Their Ideological Background (Doctoral dissertation, The University of Nebraska-Lincoln).
- Rahmatollahi, M., & Mohamadi Zenouzagh, Z. (2021). Designing and validating an evaluation inventory for assessing teachers' professional accountability. *Language Testing in Asia*, 11(1), 11.
- Seghedini, E. (2014). From the Teachers Professional Ethics to the Personal Professional Responsibility. *Acta Didactica Napocensia*, 7(4), 13-22.
- Sherpa, K. (2018). Importance of professional ethics for teachers. *International Education and Research Journal*, 4(3), 16-18.
- Siheem, B. (2013). Social responsibility of educators. *International Journal of Educational Research and Technology*, 4(1), 46-51.
- Thakuria, B., & Upadhyaya, A. . (2024). Assessing Teacher Accountability: Development and Validation of the Teacher's Professional Accountability Scale (TPAS).
- Watkins, N. A. (2022). The role of teachers in educational policymaking. *Literature Reviews in Education and Human Services*, 1(1), 1-23.
- Wyatt-Smith, C., & Adie, L. (2018). New cultures in teacher education. *Innovation and accountability*